MUZICA

REVISTA UNIUNII COMPOZITORILOR OIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
ŞI A CONSILIULUI CULTURII ŞI EDUCAŢIEI SOCIALISTE

Anul XXIV nr. 3 (256) martie 1974

Prestigiul şi responsabilitatea femeii—muzician

de dr. VASILE TOMESCU

Născută să exprime prea plinul sufletului omenesc, muzica şi-a aflat în universul spiritual al femeii, în termenul însuşi de referinţă, una din raţiunile ei fundamentale de existenţă. Căci muzica a împrumutat Evei chiar genul ei gramatical, acelaşi pe care anticii l-au ales şi pentru muze — pentru toate muzele — şi care se potriveşte şi dragostei, frumuseţii, pasiunii, inspiraţiei, măiestriei şi dăruirii creatoare. Distingem faptul că în limba română artă, cîntare, horă, orchestră sau operă nu aparţin genului neutru cum se întîmplă aiurea, ci genului feminin, ceea ce nu e lipsit de semnificaţie pentru concepţia despre muzică proprie poporului care a creat Miorița, rapsozilor care au creat Ciocîrlia, făcînd din horă şi doină expresii muzicale feminine originale, prototipuri ale sensibilităţii şi vitalităţii noastre naţionale. Şi dacă totuşi istoria muzicii e dominată de neamul bărbătesc, este pentru că fiinţei ieşită din coasta lui Adam i-a fost hărăzit să susţină impulsul actului creator din totdeauna, constituind matricea în care se zămisleşte arta, temeiul însuşi al destinului ei. Această relaţie între sufletul femeii şi artă este atît de determinantă în ce priveşte caracterul intim, sensibil, generos, poetic, nobil, elevat al muzicii încît putem afirma că în epocile de reflux ale dezvoltării artei sonore se petrece o înstrăinare a lui Tristan de Isolda, a lui Peleas de Melisanda, a lui Oedip de fiinţa care i-a dat fiinţă, a lui Alcaius de Sapho, a rapsodului-creator de Miorița.

În societatea românească, în muzica noastră, femeia este oglinda sufletului, fîntîna cu ape limpezi în care se reflectă deopotrivă chipul creatorului şi păstrătorul de folclor ca şi acela al muzicianului de formaţie complexă, profesionistă. Pentru primul adevăr ne stau mărturie versul şi viersul din balada lui Ghiţă Cătănuţă, lăsate moştenire de Anton Pann în celebra sa creaţie dramatic-muzicală tipărită sub titlul „O şezătoare la ţară". În acest *credo* al esteticii muzicale naţionale româneşti, cîntecul mîndrei este cîntecul genuin, cîntecul inimii pătrunzînd în inimă mai adînc decît cîntecul de lăutar, făcut ca să fie făcut :

Pe culmiţa dealului,
Dealului Ardealului,
Plimbă-mi-se prin colnic
Tînăr cătănuţ voinic,
Ghiţă cu mîndruţa lui,
Cu dalba drăguţa lui,
Pe doi ageri căluşei,
Încărcaţi cu gălbinei,
Cu doi bani în buzunari
Cu doisprezece lăutari.
Din doisprezece ce-i avea,
Nici unul nu-l mulţămea,
Ci din gură îmi grăia !
Dragă mîndruliţa mea,
De cînd, mîndro, te-am luat,
Nici un cîntec mi-ai cîntat ;
Ci cîntă, mîndruţa mea,
Iar mîndruţa îi grăia :
Ghiţule, drăguţul meu,
Bucuros ţi-oi cînta eu ;
Dar am un vers femeesc,
Seamănă a haiducesc,
Şi-i puternic la cîntat,
Se aude-ndepărtat.
Dacă aşa cuvînta
Şi începe a cînta
Munţi-nalţi se cutremura,
Văi adînci îmi răsuna,
Ape reci se turbura
Livezi se înfiora.
Şi viersul cînd îmi urca,
Copaci, ramuri se mişca,
Frunzele pe jos pica,
Inimă de om seca.
Iar Cătănuţ o-mbia,
Şi către dînsa grăia :
Cîntă-ţi, mîndro, cîntecul,
Că mi-e drag ca sufletul.

https://biblioteca-digitala.ro

Dar în pornirea la drum a școlii noastre muzicale naționale n-am avut oare mai întîi domnițe precursoare, acele slujitoare vrednice de laudă ca fiicele Brâncoveanului sau Domnița Ralu, care cutezaseră să cultive de timpuriu frumusețile muzicii clasice; ca Elena Asaki, primul autor al unei compoziții muzicale cu subiect românesc, sau fiica ei și a lui Gheorghe Asaki, Ermiona Asaki-Quinet, o eminentă interpretă și autoarea unei lucrări despre ființa muzicii, publicată și apreciată în occidentul Europei? Dar interpretele noastre din veacul trecut, de la modestele pianiste de prin casele Balșului și din alte saloane ale Iașului, pînă la glorioasele cîntărețe de faimă mondială în frunte cu Hariclea Darclée?

Profesiunea de compozitor și muzicolog n-avea să revină femeii decît după ce această nobilă vocație era atribuită în înțelesul superior socialmente consacrat, însiși compozitorilor și muzicologilor în genere. Această activitate nu putea fi reprezentată feminin decît în epoca modernă cînd emanciparea va viza planul social, fiziologic și psihologic de ansamblu al femeii. Contribuția componistică și teoretic-muzicală a devenit în țara noastră cu adevărat proprie femeii numai în anii orînduirii socialiste, cînd talente, puteri creatoare ale acesteia au înflorit în toate domeniile vieții. În cultura noastră muzicală contemporană se afirmă temeinic reprezentante ale diferitelor generații, stiluri și genuri. Absolventă, împreună cu alți muzicieni români, a cunoscutei *Akademie für Musik und darstdlende Kunst* din Viena, Doamna Florica Racoviță Flondor a rămas credincioasă creației de muzică de cameră, în special pentru pian, căruia i-a dăruit pagini de sinceră inspirație, multe din ele simțite românește. Elevă a lui Castaldi și perfecționîndu-se la Berlin și Paris, Doamna Mansi Barberis a activat ca violonistă și violistă și ca pedagogă a cîntului, creînd totodată pagini sensibile de lied, muzică vocal-orchestrală, muzică de teatru și corală, și investind experiența sa în opere de suflu istoric și epic. O activitate polivalentă, desfășurată de decenii în cîmpul muzicii, a adus notorietate compozitoarei și pianistei Hilda Jerea, al cărui aport creator excelează în genul liedului, corului, muzicii instrumentale, manifestîndu-se și în domeniul vocal-simfonic. Muzica de cameră vocală și instrumentală este slujită și de Elise Popovici și Rodica Sutzu, această din urmă muziciană aducînd în plus și noutatea unor preocupări în genul muzicii ușoare, reprezentat mai substanțial prin compozitoarea Camelia Dăscălescu, pe cînd Doamna Margareta Xenopol rămîne devotată mereu iubitelor romanțe. Integrîndu-se cu talent și prestigiu generațiilor de compozitori care azi ating maturitatea ori se îndreaptă spre consacrare, Carmen Petra-Bassacopol, Myriam Marbé, Felicia Donceanu și Irina Odăgescu au dat măsura capacității lor creatoare în diferite genuri ale muzicii noastre. Asociez întotdeauna aportul creator al Irinei Odăgescu cu o muzică tinerească, pătrunsă de un lirism senin, comunicativ; creația Feliciei Donceanu, din care nu lipsesc preocupări în genul muzicii ușoare are aspectul unui sincretism organic cu cuvîntul transfigurat poetic; în Carmen Petra am citit întotdeauna suave sonorități de harpă, iar *Ritual pentru setea pămîntului* de Myriam Marbé mi-a produs nu numai prilejul unei puternice impresii în sala Ateneului, de eficiență expresivă dusă pînă la tragismul genuin, dar și pe acela al unor călduroase aprecieri întîlnite departe de hotarele țării. Dintre tinerele compozitoare se remarcă Cornelia Tăutu, Liana Șaptefrați și Maya Badian, aflate în pline eforturi ale căutării unui drum propriu.

O contribuție nu mai puțin bogată și interesantă este proprie colegelor noastre care activează în domeniul teoretic. Notăm realizările în domeniul elaborărilor cu caracter istoric, pedagogic, folcloristic și cronicăresc datorite unor colege ale noastre ca Emilia Comișel, Alma Cornea-Ionescu, Szegö Iulia, Erdely Izolda, Carp Paula, Zelli Sulițeanu, Dolinescu Elisabeta, Lucilia Georgescu, Adriana Sachelarie, Ada Brumaru, Eugenia Cernea, Ana Frost, Clemansa Firca, Elena Zottoviceanu, Rodica Oană-Pop, Gemma Zimveliu, Smaranda Oțeanu. În frontul culturii noastre muzicale de ansamblu ele rostesc o voce proprie, caldă, nuanțată, plină de expresie care se adaugă într-o registrație armonioasă tuturor eforturilor contemporane din acest domeniu. Iată de ce considerăm întrutotul legitim să aducem un omagiu cald, colegial, partenerelor noastre în responsabilitățile de creație și activitate social-obștească.

Unim totodată acest sentiment cu acela adresat colaboratoarelor noastre din cadrul Uniunii Compozitorilor, din Editura Muzicală și Revista Muzica, de la Radioteleviziune, femeilor-redactor, secretar, tehnician și interpretelor care susțin cu pasiune specifică propășirea muzicii noastre.

https://biblioteca-digitala.ro